

Lizikin oče se primejo za glavo ter srdito rekó: „Vidiš, kaj vse naredi blebetavi tvoj jezik! Veliko škodo si nam napravil, nespametni žlobudravi otrok!“

Lizika je sicer jokala, a kaj so pomagale njene solze? Ukradenega denarja le niso dobili več nazaj!

Janko Leban.

Moj prijatelj.

Gz sivih, nebo preprezajočih oblakov pada dež. Ob okno moje sobe bijejo drobne deževne kapljice in škrebetajo po njegovih šipah. Za hip obvisé na gladkem, vsled dežja s tanko, prozorno meglo pokritem steklu, nato se naglo odtrgajo, se združujejo in polzé prav po lahko v malih, tankih curkih po šipah navzdol.

Včasih zapiha veter in zaganja z vso silo dež v stran ... ob stene. Stare, z bledim, sivkastim mahom na raznih mestih porastene veje blizu moje sobe rastoče jablane se zibljejo, objemajo in vijejo. Njih podolgovati, zeleni, z drobnimi žilicami prepreženi listki trepečejo in, kedar potihne veter, se čuje, kako padajo na njih se obstregle deževne kaplje težko z lista na list in končno na tla.

Pri oknu stoječ gledam, kako se nabira v jarkih kraj slabih, razdrapanih, s prstjo in debelim kamenjem nasutih vaških potov rumenozamazana voda, se peni in se drvi v naročje pod vasjo tekočega, z vrbami, ločjem in lopaticami obrastenega potočka. Gledam male, zračne mehurčke, ki se zibljejo po tej kalni vodi in plovejo ž njo dalje, dokler se ne zadenejo ob kak kamenček ali bilko in se ne razpočijo.

Gledam in mislim o prvih letih mladosti, ko sva čeberala z Oskarjem v sličnem vremenu po obcestnih jarkih bosonoga z visoko čez koleno privihanimi hlačicami in globoko na glavo potisnjenimi klobučki, katerih krajci so bili odvihani, ne zmeneč se za mraz in dež, ki nama je vedno bolj premakal obleko in prodiral do kože, ko sva gradila iz blata in kamenja jeze,

da sva nabrala za njimi celo jezerce te motne vode, delala iz leskovih palic mline in se veselila, če je bila voda dovolj močna da jih je gonila.

Oskar je bil moj prijatelj. Kot sinova sosedov sva se igrala skupno že kot samosrajčnika, znašala na kupe cestni prah, ga mešala, zidala hiše in cerkve in si tolkla iz strešne opeke moko. Sčasoma sva se navadila tako drug drugega, da sva se težko pogrešala, in da je bil tam i drugi, kjer je bil jeden.

Ko je izpolnil Oskar svoje peto leto, mu je umrl oče. Mož je hodil vsako leto na jesen v Slavonijo, sekal v ondotnih šumah les in ga obtesaval, da bi si prislužil denarja. Na teh svojih pohodih si je nakopal hudo mrzlico, katera ga je spravila v grob.

Ali menite, da se je Oskar zanemarjal po očetovi smrti, se potepal in se klatil po vasi, kakor dela mnogo vaških paglavčkov, kedar izgubé očete, misleč si, očeta ni, matere . . . ej, matere se pa ne bojimo? Ne! Še bolj je bil marljiv, dobro vedoč, da ne sme žaliti matere, ki mora sama skrbeti zanj, rad jo je ubogal in jo poslušal, ko mu je pravila o dobrih otrokih, ki se radi spominjajo svojih umrlih starišev in molijo za nje, in jih zato ljubi Bog in angeljčki . . .

Ljubil je Oskar cvetke. Njegov najljubši letni čas je bila pomlad, med tem, ko sem jaz čislal zimo.

Kedar je začela briti v začetku decembra rezka burja, ki nam je gnala v male, sveže obrazke kri, in je osušila po cestah in jarkih blato, nastalo zavoljo pogostnega deževanja v jeseni, ter je je utrdila, da so se čuli daleč tudi koraki hodečih ljudij, sem stal približno vsak dan na našem vrtu in zrl v nebo, če bode kmalu snežilo. — Začelo je — —

Sprva so naletavale le pošamezne snežinke, se zibale v zraku in se spuščale na zmrzlo, suho zemljo. V kratkem so se vedno bolj gostile, in kmalu je nastal v zraku cel metež velikih, kosastih, sneženih platic.

Vmes je zvižgala burja, naganjala snežinke zdaj navzgor, zdaj navzdol ter se poigravala z njimi.

Sneg je zapadel.

Privlekel sem s podstrešja svoje sanke in od radosti vriskal, ko sem drčal po hribu od cerkve mimo

šole proti vasi. Z menoj se je vozil Oskar. Kazal ni posebnega veselja do tega mojega zimskega razvedrila; njegov čas je bila pomlad s svojimi cvetlicami. Brez vsakega zanimanja se je sankal z menoj, ker sva si bila prijatelja, ter bi mu bilo hudo, ako bi mu očital, da noče biti pri meni in ne mara zame.

Toda minila je zima. Tople sapice so pričele pihati, solnce je dobilo večjo moč, sneg se je topil in polagoma stopil. Le še tu in tam na odsolnčnih krajih so se videle ozke, z rumenim, jesenskim listjem pokrite snežene krpe, a i te so se udajale svojemu najhušjemu nasprotniku jugu in se tajale.

Gorki solnčni žarki so oživljali s svojo toploto vsled zimskega mraza otrplo naravo in izvabljali iz nje raznobojne, duhteče rožice. Prikazali so se beli zvončki in modre vijolice, prikukale so izpod obrovov rumene trobentice. Trava je ozelenela, drevesa so zacvela.

„Pomlad! Pomlad!“ je vzklikal Oskar. Moral sem ž njim na travnike in v gozd. Tu sva nabirala cvetlice. Iz njih je spletel dva venca. Z jednim je okrasil grob svojega očeta, družega je položil na vznožje velikega, sredi pokopališča stoječega križa. Delal je to dan za dnevom na materino naročilo iz spoštovanja do umrlega očeta in iz ljubezni do svojega Zveličarja. Če je zvenel jeden venec, nadomestil ga je z drugim.

Ko sva se sešla neko jutro po navadi, mi je pripovedoval Oskar sledeče sanje, ki jih je sanjal v minulih noči:

Bił je na širokem polju. Okrog in okrog njega so cvetele same cvetlice: bele, žolte, vijoličaste ali pisane, katerih barva je bila sestavljena iz najrazličnejših jednostavnih boj. Nabirajoč medu so frfotale po njih čebelice pomešane mej metuljčki. Največje in najlepše mej temi cvetkami so bile šmarnice. Sklonil se je in jih nabiral. Mej nabiranjem je prišel do ravnega, široko-vejnatga hrasta. Na tega deblu je bila pribita srednje-velika Marijina podoba. Z nabranimi šmarnicami jo je ozaljšal. Komaj je končal svoje delo, se je nagnila k njemu Marija in mu zašepetala: „Za plačilo prideš k meni v nebo.“

„To bi bilo lepo, ako bi prišel res gori k Bogu mej angeljčke“, je pristavil in še opomnil: „Kaj ne, Janko, kakor hitro bodo cvetele šmarnice, zvijeva iz njih venca za očetov grob in križ na pokopališču? Mati so mi rekli, da se bodo v enem tednu že do-
bile prve.“

Od tistega dne je štel dneve, nestrpno pričakujoč konec tedna. Ko je pretekel, šla sva v gozd po nje. Dolgo, dolgo sva stikala zastonj mej grmičevjem, na-
posled je zapazil Oskar nad z vedno zelenim bršljinom prepreženo, precejšnjo skalo poleg kostanjevega grma nekoliko na pol razcvelih šmarnic. Poln veselja se je
vzpel prek skale in stegnil roko po šmarnicah, da bi jih odtrgal, a v istem hipu je zavpil ter bliskoma od-
maknil roko

Šmarnice so se zganile, zmajale, velik, siv gad je hitel v skrivališče pod grm...

Dva dni pozneje — ob sedmih zjutraj smo pokopali Oskarja.

Žarko, pomladansko solnce se je blestelo na vzhodu; njegovi živi žarki so se usipavali čez visok, iz rezanega kamena napravljen križ nekega vaškega bogatina, ga osvetljevali in odsevali po njem. Potem so hipoma švignili na malo, s cvetkami okrašeno Oskarjevo krsto, nekaj trenutkov na nji pri miru stali, kakor bi se čudili mlademu, mrtvemu telescu, se vlekli za tem tiho in počasi ob krstinih straneh, jo zapustili ter begali in se lovili v svoji razposajenosti in brezčutnosti po slabih, lesenih, večinoma polomljenih križih revnejših vaščanov.

Na pokopališču rastoče cvetke so tožno povešale glavice in jokajoč za mladim svojim prijateljem rosile drobne, rosne kapljice.

Oskar je umrl zaradi gadovega pika. Od mene na pomoč priklicani ljudje so ga nesli domov, kjer je izdihnil čez dve uri svojo čisto dušico.

Izpolnile so se mu sanje.

J. M.

